

POSTANOWIENIE

10 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

na posiedzeniu niejawnym 10 kwietnia 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa G. spółki komandytowo-akcyjnej w Ż.
przeciwko P.W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej G. spółki
komandytowo-akcyjnej w Ż.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 7 listopada 2024 r., I AGa 435/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża kosztami postępowania kasacyjnego powódkę,
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w

zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka G. S.K.A. w Ż. powołała się na istotne zagadnienie prawne, wyrażające się w pytaniu, czy wynikający z art. 384 k.p.c. zakaz pogarszania sytuacji prawnej apelującego powoda należy rozumieć w ten sposób, że sąd drugiej instancji nie może uznać, że roszczenie objęte powództwem ma niższą wartość, niż wartość określona przez sąd pierwszej instancji, w sytuacji, gdy podlega ono oddaleniu w całości z uwagi na zarzut potrącenia. Wskazała również – w zbliżonym kontekście – na potrzebę wykładni art. 384 k.p.c.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

W świetle utrwalonego stanowiska, w celu uzasadnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) konieczne jest natomiast wykazanie, że określony przepis prawa lub zespół tych przepisów, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w judykaturze w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych,

które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08 i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07).

Przepis art. 384 k.p.c. stoi na przeszkodzie zmianie lub uchyleniu zaskarżonego apelacją wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację. Zmiana lub uchylenie wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację ma miejsce wtedy, gdy sytuacja prawna apelanta staje się gorsza (mniej korzystna) dla niego niż była przed uchyleniem lub zmianą, przy czym punktem odniesienia do oceny, czy doszło do uchylenia lub zmiany wyroku na niekorzyść, są skutki prawne wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2019 r., II CSK 353/18, OSNC 2020, nr 6, poz. 51). Zasadniczym spośród tych skutków jest prawomocność materialna wyroku, co sprawia, że wykładnikiem pogorszenia sytuacji prawnej apelanta musi być porównanie jego sytuacji prawnej przed i po uchyleniu lub zmianie wyroku na skutek apelacji, z uwzględnieniem granic prawomocności materialnej wyroku (art. 365 w związku z art. 366 k.p.c.; por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2020 r., IV CSK 128/20, z dnia 20 maja 2022 r., I CSK 299/22 i z dnia 19 lutego 2024 r., I CSK 982/23). Jakkolwiek kwestia objęcia istnienia lub nieistnienia wierzytelności stanowiącej podstawę zarzutu potrącenia prawomocnością materialną wyroku wydanego na skutek rozpoznania tego zarzutu nie była w przeszłości oceniana w judykaturze jednolicie, wątpliwości te zostały rozstrzygnięte pominiętą we wniosku uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasada prawna) z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108, z której wynika, że rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie jest objęte skutkami prawomocności wyroku.

Oddalenie apelacji strony powodowej od wyroku sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo w całości na skutek zasadnego zarzutu potrącenia, nie zmienia zatem – z uwzględnieniem granic prawomocności wyroku – sytuacji prawnej powoda. Zawarte w motywach wyroku sądu pierwszej instancji ustalenie, że powodowi przysługiwała określona wierzytelność, nieznajdujące odzwierciedlenia w sentencji oddalającej powództwo w całości, nie korzysta z prawomocności i powód – mimo że tylko on złożył apelację – nie może być pewny tego, że ustalenie to nie zostanie skorygowane na jego niekorzyść w postępowaniu apelacyjnym. Jest to zasadniczo odmienna sytuacja niż wskazywany we wniosku

przypadek, w którym po rozpoznaniu zarzutu potrącenia i jego częściowym uwzględnieniu sąd zasądziłby na rzecz powoda świadczenie, a wyrok ten następnie zostałby zaskarżony tylko przez powoda. W tej sytuacji zawarte w sentencji rozstrzygnięcie zasądzające świadczenie na rzecz powoda jest objęte działaniem art. 365 w związku z art. 366 k.p.c., a tym samym jego zmiana przez sąd drugiej instancji na skutek uznania, że zarzut potrącenia jest zasadny w większym zakresie niż przyjął to sąd pierwszej instancji, stanowiłaby zmianę na niekorzyść powoda (art. 384 k.p.c.).

Innymi słowy, uznanie w motywach wyroku oddalającego apelację od wyroku oddalającego powództwo w związku z uwzględnieniem zarzutu potrącenia, że roszczenie pieniężne powoda było zasadne w niższej kwocie niż przyjęta przez sąd pierwszej instancji, a tym samym wierzytelność stanowiąca podstawę zarzutu potrącenia, który prowadził do oddalenia powództwa, została skonsumowana w niższej kwocie, pozostaje poza granicami prawomocności materialnej wyroku. Nie pogarsza tym samym sytuacji powoda, nie stwarzając przeszkody do wykazywania w ewentualnym późniejszym procesie między tymi samymi stronami, że wierzytelność pozwanego uległa umorzeniu w większym zakresie niżby wynikało to z ocen zawartych w uzasadnieniu wyroku oddalającego powództwo bądź apelację.

Uzupełniając należało zwrócić uwagę, że eksponując, iż oddalający powództwo wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony wyłącznie przez powódkę, powódka pomijała, że pozwany nie mógł podważyć tego wyroku apelacją w braku interesu w zaskarżeniu. Tak bowiem, jak oddalenie apelacji w rozważanej wcześniej konstelacji nie pogarsza sytuacji prawnej powoda, tak oddalenie powództwa na skutek zarzutu potrącenia nie jest – z uwzględnieniem tego, że rozstrzygnięcie o wierzytelności będącej podstawą zarzutu potrącenia pozostaje poza granicami prawomocności wyroku – niekorzystne dla pozwanego, chociażby zarzut potrącenia, co stanowi regułę, miał charakter ewentualny. Stanowisko to stanowi konsekwencję powołanej już uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, w której przyjęto, że wyrok oddalający powództwo na skutek zarzutu potrącenia nie przesądza prawomocnie o wygaśnięciu wierzytelności pozwanego, a tym samym nie może być dla niego krzywdzący.

Uwzględniając przedstawiony kontekst, w tym konsekwencje pominiętej we wniosku uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, nie można było uznać, aby wniosek przekonywał o potrzebie kolejnej wypowiedzi orzeczniczej Sądu Najwyższego w objętej nim materii, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych funkcji skargi kasacyjnej.

Oceny tej nie zmieniały powołane we wniosku orzeczenia Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, mające stanowić egzemplifikację szerszego postrzegania granic prawomocności wyroku (art. 365 w związku z art. 366 k.p.c.) niż przez pryzmat jego sentencji. *In casu* problem nie dotyczył bowiem przedmiotowych granic prawomocności materialnej wyroku *in abstracto*, lecz w jednym, konkretnym, aspekcie tego zagadnienia, tj. w odniesieniu do zawartego w motywach wyroku rozstrzygnięcia co do wysokości wzajemnych roszczeń, które uległy umorzeniu przez potrącenie, co w rezultacie doprowadziło do oddalenia powództwa. Rozstrzygnięcie tej kwestii wynika natomiast z powołanej uchwały powiększonego składu Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2, art. 98 § 1-1¹, art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Paweł Grzegorzczak

(K.G.)

[a.ł]